

השובר את הפעלים

פרק שביעי

בבא מציעא

369

מסורת הש"ם

ז. שבת סג. א. מיריך טע. ב.
 ירושלמי תענית פ"ג ח'ו.
 ח. שוח"ט טט.
 ט. טהירורי לא.
 י. נדרים פ"ג. א.

נרטות

פתח פ"ז בכחטי. מהי דלת.
 אחומ בכתבי. אהומה.
 לעומת לה. גוף בכתבי. ורכז
 לרבינו תענית בכתבי. מהא
 תעניתה.

אישום

ר' יודא
 מגודלי האמוראים בדור
 השלישי של תלמידיהם של תלמידיהם
 ר' יודה בבביל ובחבר גיבראלי
 באחד מגדולי החכמים, וגם
 ארבעה ירושלמי וחבר מגודלי
 הדור. ובתלמוד הירושלמי הוא
 קורא ר' עיאון. מכיוון של ר'
 יודה שמשה כבודה מס' חכם
 המשלחת הירושלמי. ואולם החיבור
 לשבח בין החכמים של תלמידיו
 הפוך והברור. מענה לאחן
 שריאל החליט לדוחה כלו
 שם תורת הארץ ואכן חבר
 היה אחד מגדולי חכמי
 ישראל ומהכמורה המבויהים.
 ר' יודה היה מפורסם בחומר
 בעל "שםונות מחודש". אף
 היה יודה שמע מופלג וכובס
 הטיפורות שיפויו על
 האצטיפות מבדודה זו. אף
 ר' יודה בחומר ר' דב' ר' רעה
 מהמת עונה, ועוד לאחר שעונות
 יש בעדר משוס כפרת עונות
 קובל עלי. והוא כה
 הוא בין חבריו בר' חדרא
 וב' שית ובה רב' נחדרא
 תימורי ר' יוחנן והוא נשא
 יותר עם הרבה בלהכה. וכי
 הרבה היה ר' זעיר סוחר
 בשוק ארץ ישראל, ויתכן
 שימושים הרבה.
 נשתרם בתלמוד ונכח מחייב
 שפער לע' ר' יודה. "איך שיער
 (כל) הרה ולודה. איך צבִי
 ר' הולשה עשויה. אי' לא אַבָּה
 אמרה רקת (טבורה) כי אבדה
 כל' מהדרה".
 וכן ר' יודה. אהבת היה
 המכמי הרור הבכאי.

קרי עליה [קרוא רבוי עליין] מקרה זה: "פרי צדיק עץ חיים לוקח נפשות חכם" (משליא, ל) וכדי שי' שהמליך: "פרי צדיק עץ חיים" – זה ר' יוסי בר' אלעזר
 בר' שמעון שהוא פרי – בן צדיק, ונעשה כבצמו אדם גדול. "ולוקח נפשות
 חכם" – זה ר' שמעון בן אישי בו לקוניא שהצליח להבאו לדרכם זו. וכך
 להסביר עד כמה עלה בון בה הבעל, כי

ולוקח נפשות – הכללו תוויה קוניאו לנו. צער מערה – סממהנו סס כי
 פמענו לנו כי ולעוזר לנו סלא סנה, נמקמת סנת (נג. ב). שמקפה
 את בניו – סcoins ניגל לממר "לקטן השם גני" כסכטצע. ורק למה ליה בול
 האי – למחור על גני מהים, נטהל חס לנו. אם חשוב – יטלהל מתווכ
 מוכתבך – ווילקינס קרל לפלט ופלט. מעתה ומתקיים לפציגו. לסת
 טם התו וולקאים לפציגו. מכם הלול – מלמיל מכם
 רוע ורע אמר ה' מעתה ועד עולם
 – קדושים נגורו כולם מלך צד: לי עלי
 מעמה כלם ימוש על עולם. ארבעין
 תעניתא – טלט תפוקת תוכה מיכען.
 גمرا דרבלי – גנילהל טלנו. דלא
 יטרידה – כתעללה נלחץ יטלהל
 כלל מפי רבי יומן. וטלולין טמלה
 טטלול נל קו גני מלוקט, ונומו זא
 מה צמן, כלמלין נקסאלין (כל-
 ג), ומושגין למת בטעמים נלט
 קוטנות פליהו. קיטו חריד שקי –
 להליכט גולד טה. דבר זה – על מס
 טכלה קאלה.

קרי עליה: "פרי צדיק עץ חיים ולגעת נפשות חכם".
 "פרי צדיק עץ חיים" – זה רבוי שמעון בראבוי אלעזר
 בראבוי שמעון, "וילגעת נפשות חכם" – זה רבוי עכנא [נחש]
 המשערה], אמר לו: עכנא עכנא [נחש]
 כאשר נהגה נפשו, מת, היבור אותו
 למשרה שבנה נCKER אבויו, הרה הדרא לה
 עצמא למערטה [היה נשח מקיף את
 המשערה]. פתח פיך יוכנס בו אצל אבוי.
 לא פתחה להו [לא פתח לה הנחש].
 כסכטאים העם לומר שה עכנא למערטה. אמר לה: עכנא
 שלוא זכה ר' יוסי בר' אלעזר לך הקבר עם
 אבוי, משומש שר' אלעזר גדול היה מנו,
 לא היה הבן ראוי להיקבר שם. יצחה
 בת קול ואמרה: לא מפני שהה גדול
 מהה במעליתו, אלא זה ר' אלעזר היה
 בצער מערה עצה עם אבוי ר' שמעון, וזה
 הנכדו לא היה בצער מערה ושל מושם כרך
 לא יוכה להקבר עםם, אבל לא מושם
 חסרונו במעליתו. צויצא בו מוספר,
 איקלע רב' לאתריה דרי' טרפזון
 [זהותו רב' לאמור ר' טרפזון]. אמר
 ר' יוסי בר' לאמור ר' טרפזון, ר' טרפזון
 להו [זהותו רב' לאמור ר' טרפזון], אמר
 להו [זהותו רב' לאמור ר' טרפזון] לאמור
 גנטה [היה נסבה בראה בצער מערה]. איקלע רב'
 לאתירה דר' טרפזון, אמר להו: יש לו בו לאו בת יש
 שהה מקופה את בני? אמר לו: בו אוון לו, בו בת יש
 לו, וכל זוונה שנשברת בשנים שכרכו בשמנה. אתיהו
 לגמיה, אמר ליה: אי קרבת ביה – יהיבנה לך בברמא, בדר ביה. איך דאמרי: נסבה
 וגירשה, איך דאמרי: לא נסבה כלל, כדי שלא יאמרו בשביב לו חזר זיה. וולפה ליה
 בולי היא? – דאמר רב' יהוקה אמר רב' ר' חייא בר' אבא אמר רב' ר' יוסי
 יומגע, ואמר לי' לה אמר רב' נחמני אמר רב' יונתן: כל המלמד את בו חבירו
 לארתיה דר' טרפזון, אמר להו: יש לו בו לאו בת יש –
בשבילו, שנאמר "וזא תוכיא יקר מזולל בפי תהיה".

ג אמר רב' פרניך אמר רב' יוחנן: כל שהוא פלמיד חכם, ובנו פלמיד חכם, וכן
 בנו פלמיד חכם, – שובי און תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר "זא זאת ברית
 וגוי לא ימושו מפיק ומפני זרעך ומפני זרעך זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם". מי אמר
 ה' – אמר הקדוש ברוך הוא: און ערבע לדה בדק זיה. מאן "מעטה ועד עולם" –
 אמר רב' ירמיה: מפאן ואילקה תורה מჰנרת על אקסניא שללה. רב' יוסף יתיב ארבעין
 תעניתא, ואקריזו "לא ימושו מפיק", יתיב ארבעין תעניתא אחריני ואקריזו "לא ימושו
 מפיק ומפני זרעך זרעך" אמר: מפאן ואילך לא צריכנא, תורה מჰנרת על
 אקסניא שללה. רב' זקדא כי סליק לא רעה דישראלי יתיב מה תעניתא דלשתפה
 גمرا באבלה מיניה, כי היכי דלא גנטרדיה. יתיב מה אחריניתא דלא לשוכוב רב'
 אלעזר בשניתה זגפלו עילויה מליל דצבורא. יתיב מה אחריניתא דלא נשלוט ביה גנרא
 דגיהנום. כל תלתינו יומי בונה בדק נפשיה, שגר תנורא סליק ויתיב בגנאה, ולא גנה
 שליטה ביה גנרא. יומא חד יហבו ביה רבנו עינא, ואיתרכו שקיה, וקרו ליה "קיטין
 חריה שקיה". אמר רב' יהוקה אמר רב' מאי דכתיב מי קאиш החקם זיבנו את
זאת ואשר דבר פ' ה' אלו יגידה על מה אבדה הארץ", דבר זה – מבטל בשביבו,

ג עוד בעניין צגאיהם של חכמים. אמר ר' פרניך אמר ר' יוחנן: כל שהוא תלמיד חכם, ובנו בנו תלמיד חכם – שובי אין תורה פוסקת מזורעו לעולם, שנאמר "ישעיהו נס-
 טה", מי מה[!] עניין "אמר ה'"? כד ציריך לפרש: אמר הקב'ה: אני ערוב לד בבדר זה. ושוראים: מאי [מה פירוש] מורה: מכאן ואילך אחרי שלשות דורות רצופים של חכמים תורה מוחרת כבר על אקסניא שללה,cadamsהמתרגל להיות באקסניא שחזר אליו תמיד. אף משפה זו, כיון שוכתה למסורת של תורה – תורה הכר נשארת דבוקה בהם, רב' יוסף יתיב און תורה עצה – כבר נושא מפיק ומפני זרעך זרעך. יתיב מה תעניתא אחוריני אטה ואקריזו "לא ימושו
 מפיק ומפני זרעך זרעך" אמר: מפאן ואילך לא צריכנא, תורה מჰנרת על אקסניא שללה. רב' זקדא כי סליק לא רעדא [כasher עלה לא רעדא יסראעל] יתיב מה תעניתא דלשתפה גمرا באבלה מיניה כי היכי דלא לשוכוב רב'
 מננו כד שלא טריד דישראלי מלגד לדיד הלמד של הארץ ישראיל שפעה ש לא רעה שיבלב אתו לימודו הקדום. יתיב מה אחריניתא [ישב מה אחים ותקריזו ליה] לא ימושו מפיק ומפני זרעך זרעך, יתיב מה תעניתא אחוריני ואקריזו [ישב מה אחים ותקריזו ליה] לא זריכנא [אין אני צריך להעתןות עוד] שתשתאר תורה בשפחתי, כי תורה מוחרת על אקסניא שללה. כיוון שחוור כרא על אקסניא שללה, ישב מה אחים ותקריזו ליה לא זריכנא [אין אני צריך להעתןות עוד] כתה נשלוט ביה גנאה, ולא גנה
 היה ראש הישיבה, וכל עניין הכל מלטלים עלי, וכיול היה ר' זייד לעסוק במנוחה בתורה להעדרה זייד מה תעניתאות המודת שלא אושגנו. ומספרים, כל תלתינו יומי הוה בדק נפשיה [כל לששים יומם היה בדק את עצו] אם עדין הו אבדה וזה, כיצד היה שגר תנורא סליק ויתיב בגנאה ולא השלוות בו אש הגנהו. יומא חד יהבו רבנן עינא וайחרכו שקייה, וקרו ליה "קיטין חריה שקיה". אמר רב' יהוקה אמר רב' מאי דכתיב מי קאיש החקם זיבנו את
יהודה אמר רב': מאי דכתיב [מהו שנאמר] "מי האיש החכם ויבנו את זאת ואשר דבר פ' ה' האילו יגידה על מה אבדה הארץ", דבר זה –

ע' יונת

ולשתפה גנרא באבלה / נס במלמדו הבעל דברו על ההבדל בדורו בין בבל ואיזן ישראל. ובדור
 כל אחד שורא שנדרה על כל היהודים בדורו וזה היה וזה היה דבוקה בדור.
 ותלמודיו החכמים היה מדורם והוא והבדורם, ואילו תלמודה של אמרץ השראה היה מדורם
 פעוטה יותר לא נקבע לעוריו לאונער להדרם, ובדרכ שקייה וווחה. (וראה במרח"א
 יעדו)

אורח ה- ח- ה- ב- ב-
 המלך בן חבורו / חורה לאדם למורה תורה הוא כספלו הראשון את בון תורה, וכל חפס
 משristol ח'ין למלר לא את בון למלר אלא אם תמלידים אורחים, שאר תלמידיהם להרים ברים.
 (מכב' ס, ספר המדע, הלכות תלמוד תורה, פ"א ה'ב)

זה גול מוח / לפי שר אלינו היה צדיק מעיקרו ר' יוסי בון בעל תשובה, וזה להוכיח מכאן שבבעל
 תשובה מהו בדורותינו מצידך. וכלו יצחה בון לו ולמרד שאין הדבר כן. עיין יהושע
 ישכש בישיבה של טלה / והוא מדה בוגר מדה, שכשם תשובה מהו בישיבה של מטה, כד
 משובי אווחה הקב"ה בישיבה של מעלה. עיין יהושע
 סדר הולעמ, שחיצין יקר מזולל, כד ראו הוא ישעה מילוי העספוק, יש למור שכש שעה אותו איס דב' בעינוי
 בסכח ורואה / ובבר שאלו בתוטס מדוח נישא רקיש את אהוב ר' יוחנן ואילשש, והיה שהסביר כי
 מפי שודדים לבון העספוק היה מילוי לרלו שבל שאה חור בו (עיין יעקב). עיין
 היה נשיא הדר ויעיר מוגلغ ואם היה נשא את בתו, היה נהנה ממנו בכל עת, והיה מקום להלעדי עלי. (עיין יהושע)

אמורו חכמים – מי שהשפט מכם – שלא ברכו בתורה תחילת – נקאיו עוקבון גמלויה לנו כי מבלין לפניהם. קנייל ימולע לא' האריך נמי ליפינס' כל דרכך ליטט זרכך א'ר (כמו לנו מורה למתה) טהרה לנטיה כל דכוי מורה, וכןו לנו מורה חלונה מתה מטה מטוניה לאס. תודע – מודיען לכל מומפער נכתבה. בו עם הארץ – פיענו נקלוכ' קאיליס, מפקחת קאיליס. איסטירוא בליגנא – קלע מהל כליגנא. קיש קיש קרייא – מפקחט וומכמיע קול. וויס סיס מלע קלעיס – נס פיס מטמען קול, מציזן מערתא דרבנן – צלע יכלנו כהיכים לנעכון העלון ולטהטלון, צלע טהלה תקלה על יי' קלייקס. איעלמא מיזיה – נס יכול למוווע מקומה. ריבצת – נמלטיא. נסן (מושע קטנו ו, ג) "אלמיצין צלאו" – מסקה. רבבי חנינה – נבטי ממלה. שדרינא ביתנא = זועז היי ולעושי פצמו. שדרינא = מפליך. ונדרינא נישבי = וקלווע היי ממכו לטמות וממכלוות. וצידינא טבי – וויס נס נס. וארכיבנא מגניתא – ומתקן היי מעוזומינן קלפיטס. וטליקנא למתה – למקוט שמיון מלמלוי מטוקות. לחמשה יוקי – לכל מהל קפיט. ומתרנינה – על פה טימל קלדי מטנה לטיטין יוקי. אקרנו אהדרוי – לימלו זס למם זס מקילוות. ואתנו אהדרוי – לימלו זס למם זס קלינו. לא תאה כזאת בישראאל – נס מלמר ווות בטולין. אמש גראה לי – נחלות. תקוע – וויס ניטינא כל מעלה.

תוספות

אסתוריא בלבגנא קיש קרייא –
מפרש רבינו יצחק בן אשר: לפוי
שאין דרך זה להנאה בלבגנא, הוא
מקשך. ואם היה מניוח בארכני
בדרכו להיות שם – לא היה מקשך.

וְרַבִּי חָנִינָא אֶצְלָמִין – אֶצְלָ רַבִּי חֵיאָה.
וְרַבִּי יְוחָנָן אֶצְלָמִין – אֶצְלָ רַבִּי יְנָאָה.
יְרַבִּי יוֹסֵי בֶּרְבִּי חָנִינָא, אָמְרָתִי לוּ: אֶצְלָ מֵאֶתְּה תְּקוּעָה? – אָמְרָ לִי: אֶצְלָ רַבִּי יוֹחָנָן.
אָבָא? – אָמְרָ לִיה: חַס וְחַלְילָה, לֹא תְהָא בְּזֹאת בִּישָׁרָל. «אָמְרָ רַבִּי זִקְרָא: אֲמַשׁ גְּרָאָה
יְרַבִּי יוֹסֵי בֶּרְבִּי חָנִינָא, אָמְרָתִי לוּ: אֶצְלָ מֵאֶתְּה תְּקוּעָה? – אָמְרָ לִי: אֶצְלָ רַבִּי יוֹחָנָן.
וְרַבִּי יְוחָנָן אֶצְלָמִין – אֶצְלָ רַבִּי יְנָאָה. – וְרַבִּי יְנָאָ אֶצְלָמִין – אֶצְלָ רַבִּי חָנִינָא.
קַבְדָּי, וְעַבְדָּי לָה לְתוֹרָה דְלָא תְשַׁפְּחָה מִישָׁרָל. – הַיְינוּ דָאמֵר רַבִּי: בְּמַה גְדוֹלִים מַעֲשֵׂי
נִימָאָן, וְגַדְלִינָא נִישְׁבָּי, וְצִידָנָא טָבִי וּמְאַכְלִינָא בְשָׁרִיו הַלִּיחָמִי, וְאַרְיכָנָא מְגַלְתָּא
בְמַבְנָא חַמְשָׁה חַוְמָשִׁי, וְסַלְיקָנָא לְמַתָּא וּמְקַרְינָא חַמְשָׁה יְנוּקִי בְחַמְשָׁה חֻמְשִׁי, וּמְתַגְנִינָא
נִימָאָן יְנוּקִי שִׁיפָא סְדָרִי, וְאָמְרָנָא לְהָיו עַד דְקַדְרָנָא וְאַתְּנָא – אַקְרוֹ אַהֲדָדִי וְאַתְּנָא
נִימָאָן, וְגַדְלִינָא נִישְׁבָּי, וְצִידָנָא טָבִי וּמְאַכְלִינָא בְשָׁרִיו הַלִּיחָמִי, וְאַרְיכָנָא מְגַלְתָּא

בד צבאים ומ肱 מברשות ליטותים] ואירכנה מגילתא כתובנה חמשה חומשי [עושה נגילות מעורם וכותב חמשה חומשי תורה עליות] וסליקנא למאת ומקרינה חמשה מד צבאים ומ肱 מברשות ליטותים] ואירכנה מגילתא כתובנה חמשה חומשי [עושה נגילות מעורם וכותב חמשה חומשי] בכל אחד מהם חומש אחד, ומתגנינה שיתא יונקי שיתה סדרי [ומלמד משנה לששה תנוקות נוקי בחמשה חומשי] ואירכנה לעיר הולך לעיר וחומר חמשה תינוקות חמשה חומשיים] עד דהדרנא ואתינו האהדי [אנוי אומר להם: עד שאחוזור ואבאו לכאנן תלמודו מקריא זה זהה ולמדו משנה זה זהה] ועל ידי יש לה תורה דלא תשתחן מישראל [עושה אני להורה שלא תשתחן מישראל]. ומעריך, היינו זימר רבבי [זה הוא שאמר רבבי]: כמה גודלים מעשי חייאו אמר ר' יוסי אמר בר' יוסי: אפיקו מר [אפיקו מחר] גדולים מעשוין אמר ליה: אין [אמור לו: כן]. ושאל עוד: אפיקו מעשוין שלABA התנא ר' יוסי אמר ליה [כן] ושלומן לא תהא כזאת בישראל לומר על מישתו שהוא גדול מר' יוסי. ועוד לעניין גודלו של ר' חייא אמר ר' זעירא: אםש בלילה נראה לי בחולם ר' יוסי בר' ניגא. אמרתי לו: בעולם עליון אצל מי אתה תקוע, ליד מי אתה נמצוא שם? אמר לי: אצל ר' יותנן. ור' יותנן אצל מי — אמר לי: אצל ר' נאי. ור' נאי אצל מי — אצל ר' חייא.

מערתו ררבנו / וראה ברשי', כבר הקשו על פירשו בכמה פנים. ויש שפירשו כי הוא היה מצין ג' המועות כי שידינו מת מוקם לבוא ולהתפלל שם. (ויברא', ח'ג'ש)

ליליאנו ושורגא כיתנה / ווש שפירש ער חייא לא עטק ממש בגידול פשותו ופיקודו בכך, אלא ביכיה ואת מושבמא בדרכו הדרשתו והשתדרתו בחדגת תורה ברבנן, חון לגודלים וחון לקטנים. (תהייה), ורואה מהריהע א' ענין

פעיל מאכ"א / או שדרבי לא היה ממש תלמידיו של ר' יוסי (בן חלפאתו) אבל של ישמעאל, מכל מקום היה אוטו בוגר גדול והוא קורחן לטסוק להכה במוינו בכל מקום. וכמה שעמיס מוגאים אנו

ה' אמרמו חכמים ("מי האיש החכם") ולא פרשווה, אמרו נבאים ("ואשר דבר ה' לילינו") ולא פרשווה, עד שפירשו הקב"ה בעצמו. שנאמר "ויאמר ה'" על נזובם את תורתך אשר נתתי לפניהם" (ירמיהו ט, יט). אמר רב יהודה אמר רב: לא שלא למד תורה כלל, אלא שלא ברכו בתורה תחילת – שעסוק בתורה

כלכלן לא התיחסו אליה כנושא של
הקדשה, תורה ה'. אמר רב חמא: מי
הכubic [מהו שנאמר] "בלב נבון תנווה
וככמה ובקרב סיסלים תודע" (משל)
ד, לג). "בלב נבון תנווה חכמה – זה
המלך חכם בן תלמיד חכם, "ובקרב
סיסלים תודע" – זה תלמיד חכם בן
הארץ שכיוון שהוא בן הארץ
ווארתא קצת בחמתו. אמר עולא:
יינו דאמרין אינשי [זה שאמורין בני
אדם] בפתחם העממי: אסתירא בלגניא
קיש קרייא. [מפטנע קטנה בכד
קושקש וקוראה בקהל] ואילו כד מלא
טבאות גדולות אין קולו נשמע. אמר
ר' ירמיה לר' זира: מי
יה [לו] ר' ירמיה לר' זира: מי
הכubic [מהו שנאמר] בכתוב "קטן
וגדול שם הוא ועבד חפש מадוני"
(אטו לא יידעין וכוי אין
נון יודעין) ששאלת קטן וגדול שם
וזואן אלא כד צריך לפרש: כל המקטין
עצמו על דברי תורה בעולם הזה –
עשא גודל לעולם הבא, וכל המשים
עצצמו עבור על קנית דברי תורה
עולם הזה – נשאה חפשי לעולם
הבא.

אָמַר חִכְמִים וְלֹא פִּירְשׁוּהוּ אָמַר נְבִיאִים וְלֹא פִּירְשׁוּהוּ עַד שֶׁפִּירְשׁוּ בְּקָדוֹשׁ בָּרוֹךְ הוּא בְּעַצְמוֹ.
שֶׁנְּאָמַר "וַיֹּאמֶר ה' עַל עַזְבֵם אֶת תֹּרְתִּי אֲשֶׁר גַּתִּי
לְפָנֶיכֶם". אָמַר רְبִי יְהוּדָה אָמַר רְבִי: שֶׁלֹּא בָּרְכִי בְּתֹרְתָּה
תְּחִילָה. אָמַר רְבִי קָמָא: מַיִן דְּכַתִּיב "בְּלֹב נְבּוֹן פְּנִוּת
חִכְמָה וּבְקָרְבָּן פְּסִילִים תִּתְּדַעַ". "בְּלֹב נְבּוֹן פְּנִוּת חִכְמָה"
— זֶה פָּלָמִיד חִכְמָה בְּנוֹ פָּלָמִיד חִכְמָה, "יְבָרֵךְ בְּסִילִים
תִּתְּדַעַ" — זֶה פָּלָמִיד חִכְמָה בְּנוֹ עַם הָאָרֶץ. אָמַר עוֹלָא:
הַיְינוּ דְּאָמַר יְהוָה אֱלֹהִים: אָסְתִּיר אֶלְגִּינָא קִישׁ קִישׁ קָרִיא.
אָמַר לֵיהּ רְבִי יְרָמִיהּ לְרְבִי זִירָא: מַיִן דְּכַתִּיב "קָטֵן
וּגְדוֹלֵל שֶׁם הָוּא וּבְדַעַת חִפְשֵׁי מְאַדְנֵי" אַטוֹ לֹא יָדַעַנוּ
לְדַקְתּוּ וּגְדוֹלֵל שֶׁם הָוּא אֶלְאָ, כֹּל הַמְּקֻטָּן עַצְמוֹ עַל דְּבָרִי
תֹּרְתָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה — נָעָשָׂה גְּדוֹלֵל לְעוֹלָם הַבָּא, וְכֹל
הַמְּשֻׁשִׁים עַצְמוֹ בְּעַכְבָּד עַל דְּבָרִי תֹּרְתָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה —
נָעָשָׂה חִפְשֵׁי לְעוֹלָם הַבָּא.

א «ר' ריש לקיש הוה מצינו מערתא דרבנן, כי מטה
למערתתיה דרבבי חייא איעלמא מיניה. חלש דעתיה,
אמר: רבוננו של עולם לא פלפלתי תורה במתוזו יצחה
בבב קול ואמקה לו: תורה במתוזו פלפלת, תורה במתוזו
לא ריבצת. וכי הוו מינצ'ו רבבי חנינא ורבבי חייא,
אמר ליה רבבי חנינא לר' חייא: בהדי דידי קא
מינצית? מס וחיללה, אי משתקפתה תורה מישראל
מהדרנא לה מפלפולו! אמר ליה רבבי חייא לר' חייא
חנינא: בהדי דידי קא מינצית? דעבדי לתורה דלא
תשתקפה מישראל? מאי עבידנא, אזלינה ושדינא
כיפנא, וגדרינא נישבי, ואיזידנא טבי ומאליכנא בשרי
וקתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתחא ומקרינא חמשה
שיטא ינוקי שיטה סדרי, ואמרנא להו: עד דהדרנא ו
אהדי, ועבדי לה לתורה דלא תשתקפה מישראל. הניינו
חייא! אמר ליה רבבי ישמעאל בר' יוסי: אפלו מטה
מאבא? אמר ליה: מס וחיללה, לא תהא בזאת בישראל
לי רב' יוסי בר' חייא, אמרתי לו: אצל מי אפה תקונא
— ורב' יוסי אצל מי? אצל רב' יגאי. — רב' יגאי
— ורב' חנינא אצל מי? אצל רב' חייא.

יונימ

לא רבכו בתורה החקלה / מירמה זו נטפרשה בכמה פosis, אך בעיקור סבורות הכל שאן להבינה בשושנה ממש, אלא כבבוי מהרומן על יהל ווישה כלפי התורה. שהרי מושע בכתובות שהחטא שרerral. ווותם ימים בחטאיהם המודרים (עכזרה זרה, גלו עריות, ושפיכות דמים) ובשלחים היו ראיים להניען. לא שאלנו מפני מה לא הגנה העלייהם וכותת התורה מהלכשכל בכל אלה (תוח"ח). ורבנן יונה פריש בירין ביבון של התורה השובה עלייהם ולא מדדה לשם ממלא לאח הש� לבך עליה (ברדי' וויאנו) וזה האמור שכל מודוס לא היה אלא לנקוט לשם עומרומיות (עין יוסוף). והמחר'יל תחתארות שריאל ועוד) הארכין לברא שונין והשורש ברכיר שונת התורה מנתקת מתנות התורה –

אי עשיית כלמוד למלוי של סתם, שכן בו כל מעשנות על קדשו.

הפראה בוגרנו / ויש שפירש מירא זו שתלמיד חכם ממשחת עמי הארץ – כל בני המשפה שבתוכם מותפחים בו, ולכן מודיעים שעבורי רבים. מה שאין כן במשמעותו של תלמיד חכם.

מיסורת השם
ראה ירושלמי כלאים פ"ט
שם כתובות פירב והז'י
ג קהיר' (בשינויו).
כתובות קב' ב.
אה ירושלמי מגילה פ"ג
(הענין) ירושלמי שם.
קהיר' ט"ט.

ספרות

ונתני
בכתחילה
לפניהם. היינו לא שמעו בקולי
ההינו לא הלו בפה.
אטו לא בכתחילה? אטו און לא.
לא פלפלתי תורה בכתחילה? שמא
חחס ושלום לא פלפלתי תורה.

דשין

ה' חנינא ר' חנינא בר חמרא, בדור הרביעי, בין התנאים והאמוראים. מזוהה של ר' חנינא היה מכבב אך בינוי עירין למד בא שדרות הספהק עוד ללימוד תורה מימי ימי הודהה המשיא, אשר נזכר בברכת ברכבתו ביטחון ואמר לעלי' "לית דרי בור ש" ואין זה אדם, אלא קדושה ר' חנינא בר חמרא, ר' יונתן בר שמאי תלמידו רב כיודים והוא ייחודי ר' חייא. ר' חייא צוח בשעת מותתו כי ר' חנינא יש בראש ישיבת אחורי, אבל ר' חנינא ישבתו ולא קבל עלי' את המני מידי כל ר' חי חברו קדושים מנוין, אף.

"חנינא חי בעיר ציפורי ושם מוסמך במסורת בדור, שם כבונו תעששו ונכון בית מדרש גוזל. ר' חנינא נשכח בין הרוחים הדורו עס ואית היה מפורסם בצדקה וחסידותו.

צדוקים לדורות בהילכה ובאנגדה, בדור השלישי בדור הרביעי, נזכירים לרוב בשני התלמידים, בדור הרביעי. מים ישאריך שלם בדוריו עוד ימי קדומו היו לו תלמידים רבים ור' החשען דורות רבים. סמ' ר' החשען צוי, לי היה לו תלמידו חברה. יזכיר ר' חנינא נהג מודלוות של ר' יונתן ר' חייא בדור.

מסורת הש"ט

* תענית כ, א. ב, ב.

גרסאות

חזי ליה ההורא בכתביי חזי ללהוא. דלאפרא... ואורתא בכתביי מוקחות: דבניא... לאפרא... ומחיוו לההורא בכתביי מהותה לעיניה דהוואר. היה מותב לה בונתא בכתביי אוחב לה גותא. למספיה כתביי למספיה רבר. לטענו מ"ז בכתביי לאצעער מ"ז בורי הא.

לשוון

גוזרא מקור המלה הוא כנראה בפרשיות הבינוין okhorok ומושביה - כסא אלתקה. עני כסא מיטלט גישא על כתפיים.

אישים

ר' חייא (ראה עמוד 407) שמואל ריחינאה לדעת המתפשטים שמואל וריחינאה הוא האמורא גידול שמואל, בר אבא הכהן חברו של רב והו נקרא ריחינאה, והסתכלית בהן. מותח מ"ז באסרווועה (וכבריו שנהיין עיר, נהדריא). אכן יש חכמים הסבורים כי האמורא שמואל לא עלה לארכן יישראל, וכי שמואל ריחינאה הוא חכם אחר, המכיר כאן.

אמרתי לו: ר' יוחנן אצל ר' חייא סמוך לו, לא היה ראיו להיות שמו אמר לו: באחר דזוקין דנורא ובעורין דasha - מאן מעיל בר נפחא לתמן [בקומם שיש ניצוצות של אור ובעריה של אש - מי כינס את בו הנוף, ר' יוחנן, לשם?] אמר ר' חביבא: אשתיי [ספ"ר] לי רב חביבא בר סורמקין: חזי ליה ההוא מרבענו דזהו שchipotach אליהם בגיה [ואיתו אחד החכמים שהיה אליהם הנכיא מצוי ומתקלה אצל] דלצפרא הוא שפירן עיניה, ולאורתא דמיין כדמילין בנורא [שבבר הוא עניין יופת ובירות ולבוב היי נראות אליו נשופו באש]. אמר ר' חייא: מי האי [אמרתי לו: מה זאת?] ואמר לי: דאמר לייה לאליהו: אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דركיע [אמותני לו לאליהו: והוא לי את החכמים אשר הם עולמים לשיבת שברקען], אמר ר' חייא: דאמר לייה לאליהו: אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דרכיע, אמר לי: בכוולו מזית אספולי בהג, לר' מוגהראךא דרבבי חייא דלא תפצל ביה. מיי סימנייהו באילו אולאי מלאכי כי סלקי ונחתין, לר' מוגהראךא דרבבי חייא דמנפשיה סליק ונחתית. לא מזאי לאוקמא אנטשאי, אנטפליב בה, אותו תרי בוטיטי דנורא ומחייהו דמונפשה סליק ונחתית [חוץ מאשר המרכיב של ר' חייא שמענימה עליה יודודת], מנגי גודל מעלהו. לא מזאי לאוקמא אנפשאי, אנטפליב בה, יכולתי להעמיד את עצמי, להתחפה, סלקי ונחתית בהן. ואמר לי: אנטפליב בה, לאחר אולאי אנטטחיה לההוא גברא וסמניהו לעיניה. למחר אולאי אנטטחיה ואטסאי. אלייהו בונה שכיח במתיבתא דרבבי, יומא חד ריש ירחה בונה, נגה ליה ולא אמתא. אמר לייה: מיי טעמא נגה ליה למרי? אמר לייה: אדאקיינא לאברם דנורא ומחייהו לעיניה [באו שני לפידי אש והיכוהו את עיניו של איש הווא כלומר עיני וועזרו את עיניו]. לאחר אולאי אנטטחיה אמר ר' חייא אמרתיה, אמינה: מתניתא דמר מותגנא, ואטסאי. אלייהו בונה שכיח במתיבתא דרבבי, יומא ומישנא יודיה ומצלוי, ומגנינה ליה. וכן ליצחק, וכן לעזקב. ולווקמינגו בהדי הגדדי - סברין: תפכפי בברחמי, ומיתמי ליה למשיח بلا זמנה. אמר לייה: ויש דיגאנטן בעולם קונה? אמר לייה: איכא, רבבי חייא ובנינו. גוזר רבבי פעניטה, אחתינגו לרבבי חייא ובנינו. אמר "משיב הרום" - ונשבה זיקא, אמר "מוריד הגשם" - ונאתא מיטרא, כי מטה למייר "מחיה המתים" - גאנטן עלה מא. אמר ברכיעא: מאן גלי דניא בעלמא? אמר לייה: אליהו. אתיו לאליהו, מחייהו שתינו פולסי דנורא. אתה אידמי להו כדוגא דנורא, על בגיןיהו וטרדינגו.

ב שמואל ריחינאה אסיה דרבבי בונה, חלש רבבי בעיניה. אמר לייה: אימלי לך ספה. אמר לייה: לא יכילנא. אמר לך משטורי? - [אמר לייה]: לא יכילנא. בונה מותיב ליה בגובחא דספנגי תומי בי סדייה, ואיטס. בונה קא מצטרע רבבי למסמיכיה, ולא בונה מספניעא מלפתא. אמר לייה: לא לצטרע מך, לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון, וכתיב ביה: שמואל ירחינאה, ולהענוו אמר לייה [לו]: איכא [יש] והר' חייא ובנינו. גוזר רבבי תעניתא [מענית], אתיו הוויד אוותם] את ר' חייא ובנינו להתפלל לפני התיבה. ואכן ראו שתפליהם נשמעת מיד כאשר אמר ר' חייא "משיב הרום" - ונשבה זיקא [נסבה רוח], אמר "מוריד הגשם" - ואთא מיטרא [וירד נשם]. אמר ר' חייא בעלמא [אמרי ברכיעא: מאן גלי דניא בעולם] אמרו בשמיים: מי זה גילה סודות בעולמו? אמרו שם: אליהו כדוגא דנורא, על בגיןיהו וטרדינגו.

ב מסופר, שמואל ריחינאה אסיה דרבבי הוה [שמואל, המומחה בעניין הירח ורופא של רביה], חלש רבבי בעיניה [זהה רביה בעיניו] אמר לייה: אימלי לך ספה [אמור לו: לא שמואל: אשים לך ספה בעין לרופאותה]. אמר לייה: לא יכילנא [אין אני יכול] שלחש אני, וחושש מו הכאב. אמר לו: לא יכילנא [אין אני יכול]. הוה מותיב ליה בגובחא דספנגי תומי בי סדייה, ואיטס. בונה קא מצטרע רבבי למסמיכיה, ולא בונה מספניעא מלפתא. אמר לייה: לא לצטרע מך, לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון, וכתיב ביה: שמואל ירחינאה, בינויהו וטרדינגו.

בנינו אמר לייה [לו]: איכא [יש] והר' חייא ובנינו. גוזר רבבי תעניתא [מענית], אתיו הוויד אוותם] את ר' חייא ובנינו להתפלל לפני התיבה. ואכן ראו שתפליהם נשמעת מיד כאשר אמר ר' חייא "משיב הרום" - ונשבה זיקא [נסבה רוח], אמר "מוריד הגשם" - ואתא מיטרא [וירד נשם]. אמר ר' חייא בעלמא [אמרי ברכיעא: מאן גלי דניא בעולם] אמרו בשמיים: מי זה גילה סודות בעולמו? אמרו שם: אליהו כדוגא דנורא, על בגיןיהו וטרדינגו.] אמר לייה לוגו לומר "מחיה המתים".

הראשון] שכוב כתובים סדרי כל הדורות, ותוכבו בו: שמואל ריחינאה

ורבי יוחנן אצל רבי חייא לא - מלכתי לך: וכי לך יפי יומן לוי לפסך כל נמי? ובעורין - מלכטס לפליון. מצפרא הוא שפирו עיניה - בזקן לומדי למת עינוי יפות, ולעניך לומדים כללו. וככלפו נהור. אמר ר' חייא: ליה = מלכתי לו. דאמר ר' חייא: מלכתי למלוכה. גורהקא = קמללה. בוטיטי - כו"ם, *הטנטקלו"ס כו"ם.

מהתניינו דמר קמנינא - מוקטנה כלולה נסעה קלטס, וכי סונה פמי. לרטוי חייל קלטס למוקטנה, כללמינו געלמלה: נמי נמי סכלו רטי חייל מינע מכם ליה. ולמלוינן: כל סכלו רטי חייל מינע מכם לא זא. אמר ר' חייא: מינע נמי ניטר לנטט מלוקטן. נסומת לספינן ימל. יש דונגתו - סמלה פטמן נסומת פולטי - חנטת מלוקטן. שמואל וריחינאה - סול שטולן כל נס ענין כל נס גולטן, קול גולטן כל מקום נסוקנו כו"ם מלכטס, קילטס נסומת נסומת נסומת. נסומת גולטן, קילטס נסומת נסומת. יומינקה. אימלי לך ספה. נסומת נסומת נסומת נסומת. אשפר לדר משטר - למתקן נס ענין. מסטו = מטפט, **מולו"ר גלען. מלכטס מלכטס נסומת נסומת סככלו (מהוץ מלכטס) נספחים מלה, נסומת נסומת נסומת. נסומת קנטט - מטבל פטמן. נובטה - קפה מלול. תותי בי סרייא - מטבל פטמן. ממת מלוקטן, וכוקע כה מוחק פקס וטולן לך עס גולגטנו ומושו למייסמבה - עילם וממעק לkomco, לפוי טמנס צקי סוס כל נס. ולא הוה מפתיעא מילטא - סקימה ססעה נעלמת, לו גם סיו סמכים נספחים.

תוספות

כ"י מטה [למייר] מהיה המתים רוש עלמא - אף על גב דיאכט נמי מהיה המתים מקמי משיב הרוח, אומר רבינו תם: משומם דתහית המתים לא הוי אלא על ידי טל. ועוד יש לו מה: דבשיב הרוח ומוריד הגשם, שב זיקא ואתא מיטרא, משומש שהוא עיקור הפלת הרוח והשיטם שבברכה זו. אבל תחיה המתים - עיקורה היא בחתימתה.

יב"ג. - אשתר לך משטורי? - [אמר לייה]: לא יכילנא. בונה מותיב ליה בגובחא דספנגי תומי בי סדייה, ואיטס. בונה קא מצטרע רבבי למסמיכיה, ולא בונה מספניעא מלפתא. אמר לייה: לא לצטרע מך, לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון, וכתיב ביה: שמואל ירחינאה,

אתה רוקין / ווקין אלה של אש מהואים להן במחזה על ר' חייא, וכנראה שיש כאן מעין מליצה שהרי הנפה עסוק בוניה אש מבופת אבל במקום שיש בו אש להותה שוב אין ווקין לא (מרח'יא) ובוחס בכינוי ב' ובוחס מ' וזהו מושס יו'ו של ר' יוחנן. (ואה בסנהדרין) שפירושו שהוא כינוי (בלשון סני והו) מושס יו'ו של ר' יוחנן. האורה ברכיעא: לבר חתים שיינו בסוף פמיאס מוכratioות התחיה המתים נוכחות ובוקדם אדרואקינא לאברהם ומייתי ליה למשיח כלא זוניה ויתחוקו בתפילה שלשות יחד ויביאו את המשיח שלא בא בשעתו. אמר לו רבבי: ורש דוגמתן בעולם היה שיכולים להתפלל והענוו אמר לייה [לו]: איכא [יש] והר' חייא ובנינו. גוזר רבבי תעניתא [מענית], אתיו הוויד אוותם] את ר' חייא ובנינו להתפלל לפני התיבה. ואכן ראו שתפליהם נשמעת מיד כאשר אמר ר' חייא "משיב הרום" - ונשבה זיקא [נסבה רוח], אמר "מוריד הגשם" - ואתא מיטרא [וירד נשם]. אמר ר' חייא בעלמא [אמרי ברכיעא: מאן גלי דניא בעולם] אמרו בשמיים: מי זה גילה סודות בעולמו? אמרו שם: אליהו כדוגא דנורא, על בגיןיהו וטרדינגו.] אמר לייה לוגו לומר "מחיה המתים".

בנורא רוקין / ווקין אלה של אש מהואים להן במחזה על ר' חייא, וכנראה שיש כאן מעין מליצה שהרי הנפה עסוק בוניה אש מבופת אבל במקום שיש בו אש להותה שוב אין ווקין לא (מרח'יא) ובוחס בכינוי ב' ובוחס מ' וזהו מושס יו'ו של ר' יוחנן. האורה ברכיעא: לבר חתים שיינו בסוף פמיאס מוכratioות התחיה המתים נוכחות ובוקדם אדרואקינא לאברהם ומייתי ליה למשיח כלא זוניה ויתחוקו בתפילה שלשות יחד ויביאו את המשיח שלא בא בשעתו. אמר לו רבבי: ורש דוגמתן בעולם היה שיכולים להתפלל והענוו אמר לייה [לו]: איכא [יש] והר' חייא ובנינו. גוזר רבבי תעניתא [מענית], אתיו הוויד אוותם] את ר' חייא ובנינו להתפלל לפני התיבה. ואכן ראו שתפליהם נשמעת מיד כאשר אמר ר' חייא "משיב הרום" - ונשבה זיקא [נסבה רוח], אמר "מוריד הגשם" - ואתא מיטרא [וירד נשם]. אמר ר' חייא בעלמא [אמרי ברכיעא: מאן גלי דניא בעולם] אמרו בשמיים: מי זה גילה סודות בעולמו? אמרו שם: אליהו כדוגא דנורא, על בגיןיהו וטרדינגו.] אמר לייה לוגו לומר "מחיה המתים".